

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ГРОМАДЯН УКРАЇНИ НА ЗВЕРНЕННЯ

Кононенко О.Я., *ст. викладач кафедри права*

Право на звернення встановлене у ст. 40 Конституції України передбачає можливість кожного направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, місцевого самоврядування і службових осіб цих органів, які зобов'язані об'єктивно, всебічно і вчасно перевіряти заяви чи скарги, а у разі визнання заяви необґрунтованою роз'яснити порядок оскарження прийнятого за нею рішення.

Закріплення цього права є вираженням демократичності нашої держави і відповідає загальноновизнаним міжнародним стандартам.

У Законі України «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 р. детально регламентуються питання практичної реалізації конституційного права людини на звернення. Звернення мають розглядатись і вирішуватись у місячний термін від дня їх надходження, а ті, що не потребують додаткового вивчення, — невідкладно, але не пізніше 15 днів від дня їх отримання.

Якщо в місячний термін вирішити порушені у зверненні питання неможливо, керівник відповідного органу, підприємства, установи, організації або його заступник встановлюють необхідний термін для його розгляду, про що повідомляється особі, яка подала звернення. При цьому загальний термін вирішення питань, порушених у зверненні, не може перевищувати сорока п'яти днів (ст.20 закону).

За порушення передбаченого законом порядку розгляду звернень, а також за переслідування громадян, що подали звернення, законодавством України передбачається цивільна, кримінальна та адміністративна відповідальність.

Прошло більше десяти років з дня прийняття вищезазначеного закону, але до сих пір з громадян не знає як користуватися правом на звернення, частину населення не задовольняє порядок розгляду їхніх пропозицій, заяв, скарг.

Продовжуються порушення прав громадян на звернення з боку службових осіб органів державної влади і місцевого самоврядування. Це перш за все несвоєчасне реагування посадовців на обґрунтовані звернення та неякісне забезпечення їх вирішення.

Люди, наткнувшись на глуху стіну нерозуміння їхніх проблем, шлють листи у вищі інстанції. Кількість звернень до органів влади не зменшується, а навпаки – зростає. Збільшується кількість таких звернень до Адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів та Верховної Ради. Це говорить про

те, що багато авторів листів не сподіваються на конкретну допомогу на місцях.

Залишаються невирішеними до кінця питання щодо забезпечення прав громадян при розгляді їх звернень, передбачених ст. 16 Закону, насамперед таких, як участь у перевірці поданого звернення (заяви чи скарги), ознайомлення з матеріалами перевірки та присутність під час розгляду заяви чи скарги. Суть зазначених прав на законодавчому рівні не розкрита, як не розкритий і механізм їх реалізації.

Хоча громадяни і мають право звертатися до суду про захист своїх порушених прав, часто вони це не роблять. По перше, мало хто вірить в справедливий судовий захист, а по друге громадяни не вважають за потрібне звертатися до суду з приводу незадоволення їх законних вимог.

Адміністративні суди ще не виробили практику ефективного реагування на звернення громадян.

Відповідно до ст. 25 Закону громадянину на його вимогу і в порядку, встановленому чинним законодавством, можуть бути відшкодовані моральні збитки, завдані неправомірними діями або рішеннями органу чи посадової особи при розгляді скарги.

Однак, в судовому порядку ще не в повній мірі вирішуються питання відшкодування збитків, якщо вони стали наслідком порушень встановленого порядку розгляду звернень.

Не менш актуальним є питання щодо реалізації положення ст. 24 Закону, яка передбачає кримінальну та адміністративну відповідальність посадових осіб за його порушення.

По суті, до цих видів юридичної відповідальності посадові особи за порушення права громадян на звернення не притягаються.

Для того щоб захистити права громадян, законодавчому органу потрібно встановити чітку відповідальність за порушення законодавства про звернення громадян

Отже, підвищення правової освіти населення з питань взаємин громадян та державних та муніципальних чиновників, чітке визначення механізму реалізації прав громадян при розгляді їх звернень, посилення адміністративної, кримінальної, дисциплінарної відповідальності за порушення Закону України «Про звернення громадян», та усунення інших недоліків в цій роботі сприятиме подальшому забезпеченню конституційних прав і свобод людини і громадянина, стане ще одним кроком на шляху України до утвердження демократичної, соціальної, правової держави.

